

Чи я справді вірю у вічне життя?

ЯЦЕК САЛІЙ

30 БЕРЕЗНЯ 2026

Розділ із книжки «Смерть. Воскресіння. Життя вічне», переклад якої вийшов у видавництві «Кайрос» 2004 року.

Шарль Котте, «Скорбота», 1892 рік

«Під час товариської бесіди хтось почав говорити, що хоч усі ми віримо у вічне щастя, ніхто до нього особливо не спішить. Радше навпаки: людина, якій загрожує відійти з цієї “долини сліз”, готова перенести багато незручностей, аби тільки залишитись тут ще трішечки і не переходити

так одразу до того незмірного щастя. Всім ця балаканина подобалась, а я подумала, що, на жаль, у ній багато правди. І тепер переповнена сумнівами, чи я справді вірю в життя вічне. Може, це просто “ніби” віра, звичайне обманювання Бога і себе. Чи є якісь способи перевірити, чи моя віра в життя вічне — справжня?»

В опублікованих у нашому видавництві «Розповідях пілігрима» описується сповідь, під час якої той, хто каюся, дістав від сповідника приблизно таку догану: що ти сповідаєшся у дрібницях, а найважливіше оминаєш? Ти ж бо й Бога насправді не любиш, і в життя вічне не віриш!

І з допомогою сповідника він усвідомлює такі гріхи:

Не люблю Бога, бо якби Його любив, весь час би про Нього думав на радість свого серця, і кожна думка про Бога приносила б мені радісну солодкість. Навпаки, куди частіше й охочіше я думаю про справи звичайні, щоденні, а роздуми про Бога тяжкі для мене і приносять сухість. Якби я Бога любив, то розмова з Ним через молитву оживляла б мене, наповнювала солодкістю й приваблювала до постійного з Ним спілкування, а насправді все навпаки: я не тільки не насолоджуюсь молитвою, але молюся тяжко, неохоче, слабшаю через лінь і готовий зайнятися чимось пустим, аби тільки перервати молитву або й зовсім припинити. Під час пустих занять час минає для мене непомітно, а коли займаюся Богом, стоячи в Його присутності, відчуваю, що кожна година довга, наче рік.

(Розповіді пілігрима, пер. польською А. Войновського, Познань: «В дорозі», 1999, с. 115. Наст. цитата с. 115–116).

Такою самою малодушністю може відзначатися наша віра в життя вічне, як усвідомлює пілігрим завдяки сповідникові:

Якби я вірив сильно й був переконаний, що після смерті на мене чекає життя вічне і відплата за земні діяння, то весь час би про це думав і провадив життя прибульця, котрий готується ввійти до своєї вітчизни. Я ж навіть не думаю про вічність, а кінець земного життя сприймаю як межу мого існування. Є в мене таємна думка: хто знає, що буде після смерті? Якщо й кажу, що вірю в безсмертя, то роблю це тільки розумом, бо серце моє далеке від певності, про що виразно свідчать мої діла та постійна турбота про те, щоб добре влаштуватися в чуттєвому житті.

А проте надто спрощеним було б твердження, що «ніхто особливо не спішить до вічного щастя». Оскільки читачка ставить таке запитання, я спробую навести приклади християн, котрі якраз до неба спішили.

Найлегше таку позицію знайти серед мучеників. Однак, здається, причина цього передусім зовнішня: смерть мучеників — публічна і має куди більший шанс, що світло, яким вона осяяна, побачать багато людей і вона ввійде до суспільної пам'яті Церкви, ніж звичайна смерть побожної людини, чию тугу за остаточною зустріччю з Богом бачать лише її рідні та друзі.

Тільки дуже реальною і буквальною вірою у вічне життя можна пояснити радість, з якою християни приймали звістку про мучеництво своїх друзів та знайомих. «Я дуже радію з того, що його бездоганна діяльність скінчилася так почесно», — пише св. Кипріан до римського духовенства з приводу мученицької смерті папи Фабіана (Лист 9, 1). До групи ув'язнених світських християн і духовенства той самий Кипріан пише:

Очікуйте щоденно з радістю спасенного дня вашої смерті, й уже маючи залишити цей світ, поквартесь аби отримати обіцяні мученикам дари й оселю Божу. Після темряви цього світу ви побачите найчистіше світло й здобудете славу, котра своїм сяйвом перевершує всяке страждання й боротьбу (Лист 76, 7).

На цей лист чотири ув'язнені єпископи так відповідають Кипріанові: «Ти наш учитель і друг, тож ми гаряче прагнемо, щоб ти отримав вінець за своє велике визнання» (Лист 77, 1). Приклад цілковитої готовності як до смерті, так і до подальшого життя дає вже апостол Павло: «Приваблює мене одне й друге: хочу відійти й бути з Христом, бо це набагато краще, а залишатися в плоті — вигідніше для вас. І я напевне знаю, що залишусь і перебуватиму з усіма вами задля вашого успіху і радості в вірі» (Флп 1, 23-25).

Отже, навіть палка віра в життя вічне зовсім не вимагає нетерплячої туги за якнайшвидшим відходом з цієї землі. Один з великих сучасних психологів — а не хтось із проповідників чи теологів — виявив таку закономірність: «Напевне, можна було б довести, що в ході історії ті християни, котрі в найпрактичніший спосіб прислужилися теперішньому світові, були водночас тими, що найбільш ревно вірили у світ майбутній» (Г. В. Альпорт, «Особистість і релігія», Варшава, 1988, с. 108).

Це правда, що більшість із нас, коли серйозно хворіє, хотіла б віддалити наближення смерті. Чи ж така поведінка свідчить про невіру в життя вічне? Адже навіть нареченій, яка дуже прагне шлюбу, часом здається, що вона хотіла б сам момент весілля віддалити бодай на кілька хвилин. Але ж одруження не пов'язане з якимись стражданнями.

Подивімося на цю проблему з погляду непересічного й навіть крайнього. Збереглися достеменні свідчення великих християн, котрі в своїй полум'яній любові до Бога хотіли якнайшвидше померти, щоб у такий спосіб об'єднатися з Ним до останку. Щось подібне до

цього переживала, наприклад, св. Тереза від Ісуса. Я думаю, що навіть такий християнин не визнав би за собою право прискорити свою смерть, нехтуючи лікуванням хвороби. І так само не було мучеників, котрі не зробили б усього, аби не потрапити до рук своїх гонителів. А водночас ці люди раділи, коли їхнє мучеництво вже наближалось.

І все ж запитання, яке ставить собі читачка: «Чи я справді вірю в життя вічне?» — в будь-якому разі заслуговує на те, щоб над ним подумати. Особливо виразно постає воно тоді, коли смерть починає вже заглядати в очі, а також тоді, коли смерть розлучає з рідними та знайомими. Але увага: наша віра в життя вічне не вимірюється її відчуттям. Не вимірюється вона і нашою здатністю уявляти собі, в чому полягатиме життя вічне.

Є принаймні три критерії, за якими можна визначити, що віра в вічне життя — справжня. Ознака перша — якщо знаходимо в собі віру, яку можна виразити, наприклад, такою молитвою: «Господи Ісусе, Ти так часто говорив про вічне життя і обіцяв його нам! Щоб подарувати нам вічне спасіння, Ти пройшов через хресне страждання! Я вірю кожному Твоєму слову! Вірю також усім серцем у дану нам Тобою обітницю вічного життя, але Ти зміцнюй мою віру! Підтримуй мене Своїм світлом і силою, щоб я щораз більше наближався до Твого спасіння! Дозволь мені також зробити якнайбільше, щоб і ближні мої досягли життя вічного!»

Другим критерієм, за яким можна визначити істинність віри в життя вічне, є вибір Божого шляху навіть тоді, коли це суперечить законам цього світу. За законами цього світу не розважливо зберігати подружню вірність, будучи несправедливо покинутим дружиною або чоловіком. Закони цього світу дозволяють також чинити зло, якщо немає іншого способу врятуватися від якоїсь серйозної загрози. Дух цього світу підмовляє навіть убити зачатую дитину або вмираючу людину, якщо для цього є якісь поважні причини. Тож якщо цей дух мені глибоко чужий і я маю незламну волю ходити Божими путями навіть тоді, коли це дуже важко і «нерозсудливо», я можу вважати, що моя віра у вічне життя — чесна і реальна, незалежно від того, як я почуваюся душевно.

Третій критерій дає нам відповідь на запитання, чи прагнемо ми користуватися джерелами вічного життя, до яких нас запрошує Спаситель Христос. Ось найважливіші Його слова на цю тему: «Істинно, істинно говорю вам: якщо не споживатимете тіло Чоловічого Сина й не питимете Його Кров, не матимете життя в собі. Хто тіло Моє їсть і кров Мою п'є, той живе життям вічним, і Я воскресну його останнього дня» (Йн 6, 53-54).

Warning: count(): Parameter must be an array or an object that implements Countable in
/home/kairosbo/verbum.com.ua/www/wp-includes/post-template.php on line **284**